

ДО ПИТАННЯ ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ ПРИ ВИРОЩУВАННІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР

Таценко Олександр Володимирович, старший викладач

Сумський національний аграрний університет, ORCID ID 0000-0003-1762-8219

Агропромислове виробництво України має стійку тенденцію до багатогранності організаційних форм проведення технологічних процесів. Відповідно до цього змінюються умови використання окремих машинних агрегатів та в цілому комплексів машин для обробітку ґрунту під моркву. Технічні засоби, які використовуються протягом останніх десятиліть, не завжди відповідають новим виробничим вимогам, чинникам економічної, екологічної й енергетичної доцільності. Разом із тим вимоги інженерно-технічних рішень невинно зростають, що обумовлено високою ціною помилки при використанні високопродуктивних і високовартісних засобів механізації технологічних процесів.

Наявні методи дослідження і обґрунтування технологічних процесів для обробітку ґрунту та технічних засобів для їх реалізації в умовах ефективного використання не в усіх випадках прийнятні. Дуже рідко технічні засоби для обробітку ґрунту розглядаються й оцінюються в системі різних виробничих умов їх використання. Отже, особливої актуальності набувають наукові дослідження й розробки, які сприяють забезпеченню ефективності механізованих технологічних процесів обробітку ґрунту шляхом вмотивованого використання технічних засобів і комплексів машин у системі виробничих умов з обов'язковим виваженим урахуванням техніко-економічних умов і природно-виробничих ознак аграрних господарств [1].

Актуальність наукових досліджень полягає в розробці і вдосконаленні основного обробітку ґрунту під моркву з обґрунтуванням технічних засобів для їх реалізації в умовах лівобережного Лісостепу України. При вивченні технологічних процесів обробітку ґрунту під моркву виникає необхідність

вивчення різних систем обробітку ґрунту при використанні принципово різних робочих органів с/г машин, що вимагає корегування існуючих та розробку нових елементів обробітку, які зменшують затрати енергетичних ресурсів на їх проведення.

В практичних дослідженнях вивчалися наступні основні агрофізичні і механіко-технологічні показники обробітків ґрунту, як щільність складання ґрунту (об'ємна маса ґрунту) та твердість ґрунту, які суттєво впливають на енергетичні затрати технічних засобів та умови росту і розвитку рослин [2]. В якості оцінюючого показника видів обробітку ґрунту було взято урожайність коренів моркви.

Виходячи з досліджень технологічних процесів обробітку ґрунту отримано наступні результати в різних варіантах обробітку ґрунту (оранка на глибину 25...27 см агрегатом МТЗ-82+ПЛН-3-35, чизельний обробіток на 14...16 см агрегатом МТЗ-82+КЛД-2,0, дискування на глибину 10...12 см та дискування на глибину 4...6 см агрегатом МТЗ-82+АГ-2,4).

Твердість ґрунту в різних видах обробітку ґрунту для моркви. На посівах моркви відбувалося суттєве зростання твердості ґрунту за період сходи – збирання по всіх варіантах дослідів. В середньому за вегетацію найменше значення твердості спостерігалось на оранці шар ґрунту 0...5 см був крихким, 5...10 см – крихкуватим, нижчі шари – щільнуватими. Майже по всіх горизонтах із зменшенням глибини обробітку твердість ґрунту зростала і найвищого значення досягла на варіанті із дискуванням на глибину 4...6 см – 3,2...3,3 МПа. Слід також зазначити, що на різноглибинних дискуваннях шар ґрунту 15...30 см був щільним.

Щільність складання ґрунту в різних видах обробітку ґрунту для моркви. На посівах моркви щільність складання ґрунту зростала від появи сходів до збирання по всіх варіантах та досліджуваних шарах ґрунту. Зменшення глибини обробітку приводило до збільшення показнику щільності складання ґрунту в необроблюваних шарах. Найменший показник щільності спостерігався на оранці, найвищий – на варіанті із дискуванням на глибину 4...6 см. На оранці

оптимальна щільність ґрунту спостерігалася в шарі ґрунту 0...30 см і становила 1,16...1,28 г/см³; на варіанті з чизельним обробітком оптимальні параметри щільності складання ґрунту для росту і розвитку мав шар ґрунту 0...20 см – 1,17...1,25 г/см³; подібні параметри були і на варіанті з дискуванням на глибину 10...12 см – 1,14...1,27 г/см³. А на варіанті з дискуванням на глибину 4...6 см оптимальні параметри щільності складання мав лише шар ґрунту 0...5 см, показники щільності складання нижчих шарів були на 0,011...0,092 г/см³ більшими за показник оптимальної щільності.

Урожайність коренеплодів моркви в різних видах обробітку ґрунту. Отримані результати свідчать про те, що із зменшенням глибини обробітку врожайність коренеплодів моркви зменшувалася. Так, якщо на оранці урожайність становила 46,25 т/га, то на варіанті із дискуванням на глибину 4...6 см вона була на 11,0 т/га меншою. Сила впливу фактору обробітку ґрунту на врожайність коренеплодів склала близько 97,0%.

За результатами, які були отримано, можна зробити наступні висновки, що найбільш ефективним варіантом основного обробітку ґрунту під моркву в однакових ґрунтово-кліматичних та організаційно-технологічних умовах є полицевий обробіток (оранка в різних варіантах), який дає найбільшу врожайність порівняно з іншими варіантами обробітку чизельним – 15,0%, дискуванням 10...12 см – 20,0%, дискуванням 4...6 см – 25,0%.

Список використаних джерел:

1. Сайко В.Ф. Системи обробітку ґрунту в Україні / В.Ф. Сайко, А.М.Малієнко; за редакцією В.Ф. Сайко. – Київ: ВД «ЕКМО», 2007. – 44 с.
2. Царенко О.М., Войтюк Д.Г., Швайко В.М., Довжик М.Я., Яцун С.С. Механіко-технологічні властивості сільськогосподарських матеріалів. Підручник. За редакцією С.С. Яцуна. – К.: Мета, 2003. – 448 с.